

Bibliografies temàtiques de suport al desenvolupament de les col·leccions de les biblioteques públiques de Catalunya, 2006-2010

Jordi Llobet Domènech

Servei de Biblioteques del Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya
jllibetd@gencat.cat

Resum:

Descripció dels objectius, els continguts i els procediments de treball seguits en el desenvolupament del projecte de bibliografies temàtiques impulsat pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació del Govern català, a través de la Subdirecció General de Biblioteques, entre els anys 2006 i 2010. L'anàlisi de l'experiència pretén mostrar els encerts i les millores necessàries d'una iniciativa destinada a donar suport al treball bibliogràfic de les biblioteques públiques de Catalunya. El projecte complia amb l'encàrrec de facilitar informació per a l'adquisició de fons i elaborar eines bibliogràfiques de suport a la política de col·lecció de les biblioteques, amb l'objectiu de constituir uns fons equilibrats i de qualitat en el conjunt del sistema bibliotecari català.

Paraules clau:

treball bibliogràfic, biblioteques públiques, bibliografies temàtiques, desenvolupament de les col·leccions, Catalunya

Bibliografías temáticas de apoyo al desarrollo de las colecciones de las bibliotecas públicas de Cataluña, 2006-2010

Resumen:

Descripción de los objetivos, los contenidos y los procedimientos de trabajo seguidos en el desarrollo del proyecto de bibliografías temáticas impulsado desde el Departamento de Cultura y Medios de Comunicación del Gobierno catalán, a través de la Subdirección General de Bibliotecas, entre los años 2006 y 2010. A través de esta experiencia se pretende mostrar los aciertos y las mejoras necesarias de una iniciativa destinada a apoyar el trabajo bibliográfico de las bibliotecas públicas de Cataluña. El proyecto debía facilitar información para la adquisición de fondos y elaborar recursos bibliográficos de apoyo a las políticas de colección, con el objetivo de constituir unos fondos equilibrados y de calidad en el conjunto del sistema bibliotecario catalán.

Palabras clave:

trabajo bibliográfico, bibliotecas públicas, bibliografías temáticas, desarrollo de las colecciones, Cataluña

Subject bibliographies to support collection development policies in Catalan public libraries, 2006-2010

Abstract:

Description of the goals, contents and work procedures followed in the subject bibliographies project spearheaded by the Government of Catalonia's Ministry of Culture and Media, through the Sub-Directorate General for Libraries, in 2006 and 2010. The project analysis aims to illustrate the achievements and improvements made by an initiative that aims to support bibliographic work at public libraries in Catalonia. The project fulfils the task of providing information for collection purchasing activities and creating bibliographic tools to support the collection development policy, in order to create well-balanced, quality collections in the Catalan library system.

Key words:

subject bibliographies, collection development policies, public libraries, Catalonia

1. Introducció

Els espais s'obren i es tanquen, es descobreixen i es construeixen, s'amplien i es retallen, en fi, canvien amb el temps. L'espai bibliotecari no és aliè a aquests canvis; ben al contrari, el pas del temps dibuixa el seu perfil amb un traç que deixa empremta, especialment, en les seves col·leccions.

Els responsables dels serveis bibliotecaris intervenen sobre els continguts oferts als usuaris de les biblioteques; elaboren unes propostes de lectura determinades i les detallen en unes polítiques documentals a través de les quals cada servei inscriu un horitzó de possibilitats lectores per a la seva comunitat així com els mecanismes d'intervenció per assolir-lo.

La direcció nacional i els cinc serveis territorials del Sistema de Lectura Pública de Catalunya tenen, entre d'altres funcions, les de facilitar informació i assessorar les biblioteques pel que fa a l'adquisició de fons i la d'elaborar eines bibliogràfiques de suport a les seves polítiques de col·lecció.¹ Tant les tasques d'assessorament i col·laboració que realitzen els serveis nacionals com el suport en l'adquisició efectuat des dels serveis regionals s'orienten a un mateix objectiu: constituir uns fons equilibrats i de qualitat en el conjunt de les biblioteques públiques de Catalunya.²

Les fórmules per aconseguir-ho són diverses: uns serveis aposten per gestionar adquisicions i reforçar les línies estratègiques de les biblioteques municipals amb un fons de manteniment bàsic; d'altres acorden uns eixos temàtics

o documentals que desenvolupen cooperativament a partir d'interessos comuns; i n'hi ha que opten per gestionar i difondre informació bibliogràfica que faciliti la tasca de desenvolupament del fons als serveis bibliotecaris.³

En aquesta última línia cal situar el projecte de bibliografies temàtiques que impulsa el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació del Govern català, a través de la Subdirecció General de Biblioteques, entre els anys 2006 i 2010.⁴ La Subdirecció programa l'any 2006 l'elaboració d'una sèrie de bibliografies selectives destinades a potenciar la presència d'uns camps temàtics determinats i d'unes tipologies documentals específiques en el fons de les biblioteques. Les matèries treballades, tal com es veurà tot seguit, enllacen amb els plans interdepartamentals aprovats pel Govern català o pretenen reforçar línies estratègiques impulsades des de la Subdirecció General.

Pel que fa al contingut, les bibliografies han d'incloure les peces fonamentals dels camps objecte d'estudi per tal de donar-los a conèixer a un públic general no especialitzat en la matèria, d'acord amb el model de col·lecció bàsic d'una biblioteca pública. Les referències s'acompanyaran de breus comentaris o apunts de lectura per tal de destacar la importància dels títols escollits i orientar, així, la tasca de selecció. Totes les obres recomanades hauran de complir un requisit indispensable: estar disponibles en el mercat per tal de facilitar-ne la compra. D'acord amb aquests criteris, el punt de partida del procés de selecció bibliogràfica de cada un dels equips creats serà la informació integrada a la base de dades del Servei d'Informació Selectiva (SIS).⁵

1. El Sistema de Lectura Pública de Catalunya integra les biblioteques públiques gestionades des dels serveis territorials de Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i les Terres de l'Ebre.
2. D'acord amb la Llei del Sistema Bibliotecari de Catalunya de l'any 1993 i, més concretament, del Decret 304/2011 de reestructuració del Departament de Cultura, en què s'especifiquen les funcions de suport que corresponen a la Secció de Gestió de la Col·lecció del Servei de Biblioteques.
3. Podeu conèixer amb més detall aquests procediments a través de l'article de Jordi Llobet, «El fons de la biblioteca: perspectives i horitzons», *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 27 (desembre 2011) <<http://www.ub.edu/bid/27/llobet1.htm>>.
4. Actualment anomenada Servei de Biblioteques i anteriorment anomenada Àrea de Biblioteques.
5. El SIS és una eina d'informació bibliogràfica creada pel Servei de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, que té com a objectiu facilitar el treball bibliogràfic i la gestió del fons de les biblioteques del Sistema de Lectura Pública de Catalunya (SLPC). Podeu accedir-hi a través de l'adreça www.gencat.cat/cultura/SIS.

El Servei d'Informació Selectiva.

Per a l'elaboració del contingut es comptarà amb la participació de bibliotecaris i llibreters especialistes en cada un dels camps temàtics treballats, així com d'acadèmics de referència en les respectives matèries. L'organització del treball de cada bibliografia s'inicia amb una primera reunió del grup d'especialistes escollit, en què es concreta en detall la proposta: es precisen els objectius i els continguts, s'acorda la distribució de les feines (en funció de camps temàtics o tipologies documentals), els procediments a seguir (tramesa de llistats, plataformes de treball, etc.) i, en darrer terme, es marca un calendari d'execució (tria, redacció, edició, distribució) que preveu un mínim de tres reunions presencials: una de definició de la proposta, una altra de seguiment del treball i una tercera de tancament de la publicació.

Pel que fa a l'aspecte formal, el projecte reclama una imatge nova i atractiva que l'identifiqui i doni més visibilitat i potència al treball bibliogràfic desenvolupat des de la Subdirecció General de Biblioteques. Amb aquest objectiu, s'encarrega a un estudi privat (Bielsa & Cisquella)

el disseny gràfic de la publicació, un disseny que aposta per una imatge simple però molt vistosa, amb un protagonisme destacat del color, que trenca amb l'austeritat formal de les bibliografies editades fins ara des de la Subdirecció.

El disseny de la publicació es materialitza inicialment en un tiratge de 1.200 exemplars, que s'anirà ampliant posteriorment, fins arribar als 3.500 exemplars, en funció d'un creixement significatiu dels serveis bibliotecaris escolars i de l'interès específic de determinats col·lectius i institucions que col·laboren en la realització d'uns repertoris bibliogràfics que cobreixen camps temàtics fins ara desatesos. La distribució bàsica de cada un dels volums de la sèrie té com destinataris principals els serveis i les institucions del sistema bibliotecari català: les biblioteques del Sistema de Lectura Pública de Catalunya; les biblioteques escolars i els centres de recursos pedagògics, on es distribueixen des del Departament d'Educació; les biblioteques especialitzades de la Generalitat; el conjunt de les institucions del món bibliotecari i les revistes professionals. A més, cada volum es trameta a les biblioteques públiques provincials i als serveis bibliotecaris territorials de la resta de l'Estat, a les institucions de la indústria del llibre i a les institucions específiques de cada camp temàtic. Tots els volums de la sèrie, a més, tindran disponible l'edició electrònica del document a l'espai del Servei d'Informació Selectiva.

La descripció dels objectius, els continguts i els procediments de treball seguits en la redacció de cada una de les bibliografies temàtiques mostraran els encerts i les mancances, les dificultats superades i les millores introduïdes al llarg del desenvolupament del projecte. Les interminables discussions sobre el model de col·lecció, els equilibris bibliogràfics per encaixar les peces o l'esgotadora feina de revisió dels textos hauran valgut la pena sempre i quan s'hagi aconseguit oferir un millor suport bibliogràfic al conjunt de les biblioteques públiques i escolars de Catalunya.

2. Dones i feminismes

El primer pas del projecte es dona amb la bibliografia selectiva **Dones i feminismes** que s'elabora amb l'objectiu de reforçar des de l'espai bibliotecari el *Programa interdepartamental d'acció i desenvolupament de les polítiques de dones* que impulsa el Govern català, sota el lideratge de l'Institut Català de les Dones.⁶

La proposta de lectura pretén reunir els testimonis, els temes i les autoritats que identifiquen la cultura de dones i el moviment feminista en el nostre país. Els escenaris bibliogràfics oberts són diversos; al costat d'una selecció d'estudis històrics, culturals o sociològics (148 títols), s'inclou una tria d'obres de ficció (175) escrites per dones, principalment autores del segle XX. A continuació dels títols bàsics, es relaciona una tria d'adreces d'Internet (27) que enllacen amb els centres de referència sobre la matèria objecte d'estudi.

La tria bibliogràfica va a càrrec d'un grup d'especialistes reconegudes en la lluita a favor dels drets de les dones: Àngels Grases, de la Llibreria Pròleg; Montse Argente, responsable del Centre de Documentació de l'Institut Català de les Dones; Anna Cabó, directora de l'Espai Francesca Bonnemaison; Marta Segarra, membre del grup «Dona i literatura» de la Universitat de Barcelona, i Gemma Domingo, directora de la Biblioteca Francesca Bonnemaison.

El projecte dona així el seu primer pas amb un tiratge inicial de 1.200 exemplars. La distribució de la bibliografia es fa coincidir amb una data molt significativa, el 8 de març, Dia Internacional de les Dones. El text de presentació del primer volum de la sèrie anima les bibliotecàries i els bibliotecaris a seguir el fil d'aquesta tradició a l'hora de construir itineraris per al coneixement i la lectura en les seves biblioteques. L'objectiu del projecte bibliogràfic s'aferma

Dones i feminismes, la primera bibliografia de la sèrie.

amb la distribució del primer volum tramès als serveis bibliotecaris, destinat a facilitar la construcció d'aquests itineraris.

3. De còmics

El projecte té continuïtat amb la bibliografia selectiva **De còmics**, una aposta sorgida específicament de la Subdirecció de Biblioteques del Departament de Cultura amb l'objectiu de reforçar i atorgar a la historieta un paper rellevant en l'espai bibliotecari.⁷ El nou episodi bibliogràfic té la sort de comptar amb un treball previ: l'any 2005, des de la Subdirecció se signa un acord de col·laboració amb el Grup Biblioteca i Còmic del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. Des d'aleshores, el Grup

6. *Dones i feminismes: bibliografia selectiva*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2006. També disponible a: <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/bibliografia%20tematica%20-%20dones%20i%20feminismes.pdf>>

7. *Còmics: bibliografia selectiva*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2007.

s'encarrega de seleccionar i ressenyar els còmics de la *Bibliografia selectiva* bimestral publicada des de la Subdirecció.⁸ A partir del març de 2006, el Grup assumeix també el repte de triar la col·lecció bàsica de la secció de còmics que ha de constituir el fons inicial d'una biblioteca pública.

El treball bibliogràfic es concreta en una tria de 368 títols que situen l'evolució i l'art de la historieta. El repertori s'inicia amb una introducció a la història, la teoria i la tècnica del novè art (43 títols), a continuació s'ofereix una tria d'àlbums i de narracions gràfiques, tant per al públic adult (248) com per als infants (63) i, finalment, s'inclou una selecció de recursos electrònics (14 referències).

Els membres del Grup Biblioteca i Còmic, amb Jaume Vilarrubí, David Cuadrado i Hèctor Calvet al capdavant, comparteixen la feina de selecció amb dos professionals del món del còmic que aporten perspectives complementàries: la visió del mercat, de José A. Serrano, llibreter i creador del punt d'informació virtual *guiadelcomic.com*; i la visió d'Antoni Guiral, estudiós de referència en la matèria.

L'edició de 1.200 exemplars es distribueix el mes de gener de 2007 i es posarà al dia posteriorment amb dues actualitzacions que recullen les novetats més interessants aparegudes al mercat els anys 2008 (60 títols) i 2009 (78 títols). Més endavant, l'any 2011, una nova bibliografia bàsica actualitza la proposta inicial amb els àlbums i les narracions gràfiques més destacades dels últims anys.⁹

Amb aquesta bibliografia, la Subdirecció vol donar suport als bibliotecaris i bibliotecàries convençuts dels valors es-

tètics, lúdics i educatius dels còmics; però, sobretot, recolza l'aposta professional per un gènere habitualment menystingut culturalment, però capaç de captivar l'interès lector i de jugar un paper rellevant en la promoció de la lectura. Avui els còmics accedeixen amb total normalitat a l'espai bibliotecari; ara bé, no està de més recordar l'esforç de l'Àrea de Biblioteques, del grup de treball del COBDC i de molts professionals que s'han ocupat i preocupat de fer lloc als superherois en els prestatges de les biblioteques.¹⁰

4. Cultura gai, lèsbica i transsexual

Es deia al començament que els espais s'obren i es tanquen, però també es fan visibles o s'amaguen. El juny de 2007 el Conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació Joan Manuel Tresserras presenta al Saló del Vigatà del Palau Moja de Barcelona una bibliografia temàtica dedicada a la cultura gai, lèsbica i transsexual.¹¹

La proposta de lectura enllaça amb el *Pla interdepartamental per a la no discriminació de les persones homosexuals i transsexuals*, aprovat pel Govern català l'any abans. La tria bibliogràfica es presenta des de la Subdirecció com una aposta decidida per introduir la igualtat i la diversitat en l'espai bibliotecari.¹²

La bibliografia recull 234 obres bàsiques de la tradició homosexual i transsexual tant dels diferents camps del coneixement (82 títols) com de l'àmbit de la ficció dirigida als adults (139) i als infants (13). Les tipologies documentals

8. *La Bibliografia selectiva* és una publicació bimestral editada pel Servei de Biblioteques, que ofereix una tria de les novetats editorials més interessants dels diferents camps del saber, amb l'objectiu de facilitar i orientar el treball bibliogràfic i la gestió del fons de les biblioteques públiques. *Bibliografia selectiva. Novetats* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, Servei de Biblioteques, 1990-) <<http://cultura.gencat.net/bibliografia/bibliog.htm>> [Consulta: 28 de juny de 2012].

9. *Còmics: bibliografia bàsica*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2011 <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/Comics%20basics%202011.pdf>> [Consulta: 28 de juny de 2012].

10. Cal destacar en aquest sentit la tasca realitzada des de les biblioteques de l'Hospitalet de Llobregat, especialment a través del butlletí *Còmic Tecla*.

11. *Cultura gai, lèsbica i transsexual: bibliografia selectiva*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2007. També disponible a: <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/bibliografia%20tematica%20-%20cglt.pdf>>

12. Una presentació gens fàcil per al Conseller Tresserras i per a l'Àrea de Biblioteques després que l'orador convidat a l'acte, el Dr. Armand de Fluvià, gran especialista en la matèria, aboqués sobre el treball una sèrie de crítiques inapropiades que evidenciaven un desconeixement absolut del món de la biblioteca pública i del treball bibliogràfic fet.

©istockphoto/Mattomedia Werbeagentur

incloses fins ara a la bibliografia –llibres, revistes i recursos electrònics– s’amplien a partir d’aquest volum amb una selecció de pel·lícules (56 referències).

També s’amplia l’equip de treball, i en aquesta ocasió es convoquen al voltant de la taula quatre perspectives bibliogràfiques complementàries: la perspectiva acadèmica d’Alberto Mira, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona; la visió del mercat de Josep Vitas, director de la Llibreria Antinous, i la perspectiva pedagògica d’Iñaki Tofiño, professor d’educació secundària. Al capdavant de l’equip se situa la perspectiva bibliotecària, amb l’aportació fonamental dels membres de Q.doc (Grup de Treball d’Informació i Documentació Gai, Lèsbica, Bisexual i Transgènere del COBDC), coordinats per Àngels Sola i Ferran Burguillos, acompanyats per Enric Aguadé, director de la Biblioteca Xavier Amorós de Reus.

L’interès temàtic del repertori així com l’increment de la demanda, derivada de l’augment de biblioteques escolars adscrites al programa Puntedu, anima la Subdirecció a fer una ampliació del tiratge que, en aquesta ocasió, arriba

fins els 1.500 exemplars, que es distribueixen el mes de gener de 2007, d’acord amb els criteris ja exposats. A partir d’aquest volum, una part de l’edició es distribuirà també al conjunt de les biblioteques públiques municipals de la Comunitat Valenciana, on es reben gràcies a la col·laboració establerta amb el Servei de Biblioteques de València.

Els espais es construeixen i l’Àrea de Biblioteques aposta amb aquest treball per obrir i ampliar l’espai bibliotecari amb una proposta que vol atendre la diversitat de la comunitat lectora que fa ús dels seus serveis.

5. Bibliografies selectives per a les biblioteques escolars

L’any 2006 el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació i el Departament d’Educació de la Generalitat de Catalunya inicien un treball de col·laboració per donar suport a les biblioteques escolars. L’objectiu és posar a

L'objectiu és posar a disposició
de les escoles i dels professionals
unes eines bibliogràfiques que orientin
el procés de constitució del fons
de les biblioteques escolars
en les etapes d'educació infantil,
primària i secundària

disposició de les escoles i dels professionals unes eines bibliogràfiques que orientin el procés de constitució del fons de les biblioteques escolars en les etapes d'educació infantil, primària i secundària.

La proposta té com destinatàries principals les escoles que participen en el projecte Puntedu, programa de biblioteques impulsat pel Departament d'Educació, sense deixar d'atendre altres iniciatives singulars amb una llarga tradició en l'àmbit de les biblioteques escolars.

Els primers resultats del projecte es concreten en una bibliografia selectiva de llibres d'imaginació (gener de 2007)

i una altra de llibres de coneixements (gener de 2007), destinades a les etapes d'educació infantil i primària.¹³ Més endavant, el projecte té continuïtat amb les tries de llibres de ficció (desembre de 2008) i de coneixements (juny de 2009), destinades a biblioteques de l'etapa d'educació secundària obligatòria.¹⁴

Cada volum limita la tria a un nombre molt reduït de títols, al voltant de 300 referències, per tal d'ajustar la tria al pressupost assignat a les biblioteques que s'integren en el projecte Puntedu i facilitar, així, la feina de selecció dels professionals encarregats del servei. Com era de preveure, la tasca d'encabir en una tria molt reduïda un ventall de possibilitats molt gran no fou feina fàcil: calia incloure títols per a cada cicle formatiu; calia atendre totes les matèries del currículum educatiu; calia fer lloc als mestres de la tradició i a les veus més potents de l'actualitat; calia donar entrada als còmics o a les revistes i també a un ventall ampli de recursos electrònics, especialment per a l'etapa de secundària.

Atesa aquesta complexitat, les bibliografies es plantegen en el seu conjunt com a punts de partida orientatius per construir itineraris de lectura diversos, amb la intenció que cada centre educatiu estableixi les pròpies regles de joc bibliogràfic en funció de les necessitats de l'alumnat i del seu projecte pedagògic.

Per destil·lar el conjunt d'aquests materials es va recórrer a tres especialistes en el camp del llibre infantil i juvenil i de les biblioteques escolars: Rosa M. Mut, bibliotecària amb una llarga experiència en el camp de la literatura infantil i juvenil; Amàlia Ramoneda, de la Biblioteca Rosa

13. *Imaginació: bibliografia selectiva per a la biblioteca escolar d'educació infantil i primària*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Àrea de Biblioteques, 2007. També disponible a: <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/bibliografia%20escolar%20-%20imaginacio.pdf>>. I *Coneixements: bibliografia selectiva per a la biblioteca escolar d'educació infantil i primària*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Àrea de Biblioteques, 2007. També disponible a: <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/bibliografia%20escolar%20-%20coneixements.pdf>>

14. *Ficció: lectures recomanades per a una biblioteca escolar d'educació secundària obligatòria*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Àrea de Biblioteques, 2008. També disponible a: <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/Ficci%C3%B3,%20lectures%20recomanades%20per%20a%20ESO.pdf>>. I *Coneixements: lectures recomanades per a una biblioteca escolar d'educació secundària obligatòria*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Subdirecció General de Biblioteques, 2009. També disponible a: <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/Coneixements%20per%20a%20ESO.pdf>>

Sensat, i Glòria Durban, de la Biblioteca de l'Escola Tècnica Professional del Clot.

L'equip inicial s'amplia posteriorment per tal de poder superar un nou repte bibliogràfic: l'oferta de llibres de coneixements destinats específicament als alumnes de l'etapa d'educació secundària obligatòria era certament reduïda. Per resoldre el problema s'opta per completar la manca d'obres juvenils disponibles en el mercat amb una bona selecció de llibres per a adults. Per aconseguir-ho s'incorporen a l'equip quatre bibliotecàries especialitzades en les seccions infantils/juvenils d'una biblioteca pública: Núria Arbós, Xose Nofre, Marta Segarra i Sara Vendrell. La seva experiència diària resolent la demanda d'informació dels joves amb els llibres de la secció d'adults, permetrà superar el repte plantejat.

El tiratge de cada una de les bibliografies escolars s'incrementa significament fins arribar als 3.500 exemplars. L'augment respon a l'interès de distribuir els volums al conjunt de les escoles de Catalunya, a més de mantenir la tramesa a les biblioteques del Sistema de Lectura Pública de Catalunya i del País Valencià, a les capçaleres bibliotecàries del conjunt de l'Estat i a les principals institucions de l'àmbit escolar, del món del llibre i de les biblioteques.

L'edició electrònica de les quatre bibliografies estarà també disponible a l'espai de publicacions del projecte Punte-du, on es poden localitzar encara avui. Val a dir, tanmateix, que hores d'ara, l'ús d'aquests recursos no és aconsellable ni operatiu atès el ritme accelerat en què les editorials descataloguen els llibres infantils i juvenils. Enlloc d'emprar unes bibliografies que pateixen més que cap altres el pas del temps, la millor fórmula per treballar els camps temàtics d'interès és utilitzar la base de dades i l'espai de cerca del SIS, on la informació es revisa i s'actualitza sistemàticament.

S'ha parlat d'un projecte en construcció que buscava compartir necessitats i interessos entre la biblioteca pública i la biblioteca escolar. Malauradament, el futur d'aquesta col·laboració és ben incert. L'aturada del programa Punte-

El SiS: Què? Qui? Com?

du, la manca d'una estructura bibliotecària consolidada en el Departament d'Ensenyament i les retallades pressupostàries en el conjunt de l'administració no afavoreixen la programació de nous objectius.

La construcció d'un espai d'informació bibliogràfica destinat a l'àmbit escolar dins del SiS es podria assumir com una competència més de l'actual Servei de Biblioteques, ja que compta amb els mitjans i els recursos tècnics per fer-ho. Ara bé, aquest espai només tindria sentit amb la participació dels serveis bibliotecaris escolars i de les institucions educatives indispensables per donar coherència a un treball cooperatiu de llarg recorregut, capaç de dibuixar un escenari de futur potent.

6. De cinema

La decisió d'elaborar una bibliografia temàtica de cinema va sorgir de l'interès de la Subdirecció General per impul-

sar la presència de l'art cinematogràfic a les biblioteques públiques de Catalunya.¹⁵ La proposta havia de reunir els manuals, les obres de referència i les monografies bàsiques sobre el món del cinema d'interès per a un públic general, no especialitzat. Però la veritable aposta consistia a elaborar una filmografia bàsica representativa de les cinematografies d'arreu del món.

Amb aquest objectiu, l'abril de 2008 es publica una bibliografia, que reuneix al costat de 177 obres bàsiques de la història i la tècnica del cinema, una tria de revistes (17 títols), bandes sonores (39), recursos electrònics (34) i, especialment, una filmografia bàsica, amb una selecció de 416 pel·lícules indispensables per constituir el fons inicial d'una biblioteca pública.

L'equip de treball responsable de la selecció incorpora novament perspectives complementàries: Núria Berenguer, de la Biblioteca Xavier Benguerel, i Vicent Muñoz, de la Biblioteca Pública Provincial d'Alacant, aporten la visió d'uns especialistes del camp de la lectura pública; Antònia Ardanuy, de la Biblioteca de la Filmoteca de Catalunya, aporta la mirada d'una bibliotecària especialista en l'àmbit cinematogràfic; i Carlos Gil, director de Tatarana, incorpora la perspectiva del mercat i dels hàbits de consum cultural observats des d'una empresa comercial.

Cal destacar, entre els membres de l'equip, la participació de Vicent Muñoz, de la Biblioteca Pública d'Alacant, bibliotecari especialista en la matèria i autor de diversos recursos bibliogràfics sobre cinema. La seva incorporació al grup suposa eixamplar les possibilitats del treball bibliogràfic fent ús de la proximitat virtual que ofereix la xarxa i superant una distància geogràfica i institucional, sovint insalvable. Malgrat no assistir a cap reunió, Vicent Muñoz va participar en tots els aspectes de la redacció de la bibliografia, tant pel que fa a la selecció dels continguts com a l'estructura i el disseny final del volum.

Wikimedia Commons

Noves formes vol dir nous reptes. Les característiques singulars de la producció i comercialització dels DVD així com el desequilibri de l'oferta disponible en el mercat va obligar a fer un esforç complementari per tal de poder construir la proposta bibliogràfica més diversa de totes les que s'havien fet fins ara: integració de diferents tipologies documentals, atenció a un gran nombre de gèneres i cinematografies, obertura a gustos i enquadraments singulars, etc.

El tiratge de l'edició és de 2.100 exemplars, que es distribueixen el mes de maig de 2008, d'acord amb els criteris ja exposats anteriorment. L'interès temàtic del repertori, que omple un buit bibliogràfic significatiu, aconsella fer l'ampliació del tiratge inicial, previst en 1.500 exemplars.

En aquesta ocasió, un cop enllestida la distribució de la bibliografia és quan se'n planteja un nou repte: cal trobar una fórmula operativa perquè les biblioteques rebin informació de forma sistemàtica sobre les novetats de cinema

15. *De cinema: bibliografia selectiva*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Subdirecció General de Biblioteques, 2008. També disponible a: <<http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/cinema.pdf>>

i per actualitzar la filmografia bàsica que ha de constituir el fons inicial dels nous serveis bibliotecaris. El SIS, des dels seus inicis, s'havia limitat a la cultura impresa però, a partir d'ara, haurà de fer lloc a la cultura audiovisual, fet pel qual caldrà constituir un grup de bibliotecaris especialitzats en la matèria que se n'ocupi.

La bona disposició d'alguns dels membres que participen en l'elaboració de la bibliografia de cinema permet que uns mesos després de la seva publicació es creï un grup de treball que s'encarregarà d'actualitzar periòdicament la informació bibliogràfica del SIS (llibres, revistes i pel·lícules) dedicada al setè art. La *Bibliografia selectiva* de novetats del mes de gener de 2009 incorpora per primer cop el treball del grup, que ha mantingut les seves aportacions fins al juny de 2012, data a partir de la qual el Grup de biblioteques i cinema del COBDC en pren el relleu.

7. De música

Un ritme viu i intens acompanya l'elaboració de la bibliografia selectiva **De música**, una proposta que sorgeix de l'interès de la Subdirecció General de Biblioteques per impulsar la presència de la música a les biblioteques públiques de Catalunya.¹⁶ A començaments de juny de 2008 es troba per primer cop un grup de treball que assumeix el repte de tancar la proposta en un temps francament curt, ja que ha d'estar publicada a finals de 2008.

L'encàrrec de la Subdirecció consisteix a redactar una bibliografia amb les peces fonamentals que han de donar a conèixer el món de la música a un públic general. Amb aquest objectiu, el repertori aplega una tria de llibres bàsics sobre la història i la tècnica de l'art musical (210 títols), una selecció de revistes (27 títols), partitures (30), recursos electrònics (43), DVD (124) i, especialment, una acurada discografia bàsica (806 títols).

©istockphoto/filonmar

El projecte de bibliografies temàtiques s'endinsa en una dimensió institucional nova amb la incorporació en l'equip de treball de membres de la secció de gestió de la col·lecció de la Gerència de Serveis Bibliotecaris de la Diputació de Barcelona i de l'Àrea de Música de la Biblioteca de Catalunya. Amb l'objectiu de compartir i rendibilitzar la feina que es fa des dels diferents serveis bibliotecaris del país, el treball incorporarà experiències i recursos ja existents: la Subdirecció General de Biblioteques, promotora del treball, aporta la bibliografia a partir de la qual es fa la tria de llibres i revistes; la Gerència de Serveis Bibliotecaris de la Diputació de Barcelona comparteix la discografia a partir de la qual es fa la tria dels enregistraments sonors; i la Biblioteca de Catalunya incorpora el seu treball en el camp de les partitures musicals i dels recursos electrònics. Cada institució col·labora també en la constitució de l'equip de treball que en aquesta ocasió convoca fins a nou bibliotecaris especialistes en el camp de la música, amb un protagonisme destacat dels membres del grup AMPLI, amb Josep Lluís Villanueva al capdavant.

16. *De música: bibliografia selectiva*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Subdirecció General de Biblioteques, 2008. També disponible a: <http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/de_musica.pdf>

...la necessitat imperiosa de deixar ben clars i detallats els criteris de selecció abans d'iniciar la tria dels materials, especialment quan es treballa amb veritables apassionats per la matèria, amb fermes conviccions personals

La selecció de les gravacions musicals va ser la part més difícil de tancar, ja que els membres de l'equip no seguien els mateixos criteris a l'hora de concretar una composició discogràfica que havia de donar cabuda a tots els gèneres, èpoques i zones geogràfiques, amb una atenció especial a la producció musical catalana. La limitació de títols va convertir la presència o l'absència d'obres i d'autors en un debat encès, apassionat i fins i tot tens en certs moments.

L'experiència va servir per aprendre noves lliçons. La primera de totes, la necessitat imperiosa de deixar ben clars i detallats els criteris de selecció abans d'iniciar la tria dels materials, especialment quan es treballa amb veritables apassionats per la matèria, amb fermes conviccions personals. I en segon lloc, la conveniència de treballar amb equips reduïts de persones; davant la complexitat de gestionar un grup massa nombrós, amb el qual les sessions de treball d'habititud enriquidores, es van convertir en reunions que s'allargaven en excés i molt difícils de gestionar.

El colofó inesperat i malastruc dels tràfecs bibliogràfics arriba amb la impressió del repertori. Un cop rebuts els 2.100 exemplars de l'edició, que es distribueixen el mes

de gener de 2009, es constata que els índexs d'autors i de títols estan mal confeccionats. La manca d'harmonia bibliogràfica viscuda al llarg del treball té el seu correlat en una nota final dissonant; l'errada s'esmenarà amb l'edició posterior d'un quadernet annex a la publicació. Tot i així, aquest colofó tanca una primera col·laboració entre grups de treball bibliogràfics deixant un regust amarg i molt poques ganes de repetir l'experiència.

Talment com en el cas del cinema, uns mesos després de la publicació de la bibliografia es constitueix un grup de treball format per bibliotecaris especialistes en el camp de la música, que s'ocuparà d'actualitzar periòdicament la informació bibliogràfica del SIS (llibres, revistes i gravacions musicals) dedicada a l'art musical. El treball del grup es materialitza per primer cop a la *Bibliografia selectiva* de novetats del mes d'abril de 2009 i es manté ininterrompuda fins el número d'octubre de 2011, data en què el Servei de Biblioteques anuncia la fi dels grups de treball creats, pel fet de no comptar amb el pressupost necessari que en garanteixi la continuïtat.

8. Cultures del món: un atles bibliogràfic

L'octubre de 2009 es publica el primer volum d'una sèrie de bibliografies dedicades a les cultures del món. La Subdirecció vol impulsar amb aquesta línia de treball la presència de la diversitat cultural a les biblioteques públiques de Catalunya enllaçant, d'aquesta manera, amb el programa interdepartamental *Pla de Ciutadania i Immigració* aprovat pel Govern català l'any 2009.

Els documents seleccionats s'adrecen a un públic general, no especialitzat, amb un doble objectiu: d'una banda, facilitar a la població autòctona el coneixement de les cultures del món i de l'altra, reunir expressions originals d'aquestes cultures per obrir els serveis bibliotecaris als nousvinguts.

El primer volum de la sèrie, *Cultures de l'Orient I* (octubre de 2009), s'ocupa de l'Extrem Orient i de l'Àsia meridional (Xina, Japó, Índia o Pakistan); a continuació es publicaran dos nous volums corresponents a les cultures de l'Àfrica (gener de 2010) i a les cultures de l'Amèrica Llatina (novembre de 2010).¹⁷

Cada un dels títols reuneix expressions diverses de cada cultura dins d'una estructura molt uniforme, tant pel que fa a l'ordre dels continguts com a les tipologies documentals treballades. La selecció de llibres es complementa amb una tria de gravacions musicals, de pel·lícules cinematogràfiques i una mostra representativa de recursos electrònics, a través dels quals es vol oferir un ventall ampli d'informacions en les llengües originals de cada regió objecte d'estudi.

Cal apuntar aquí la dificultat manifesta per aconseguir obres en les llengües originals dels països tractats. La comercialització de títols en xinès, urdú o àrab és molt limitada i no se'n pot garantir la disponibilitat en el mercat durant un llarg període de temps. Per aquest motiu, a l'hora d'introduir expressions d'altres cultures es va optar per l'ampliació de la tria dels recursos electrònics com a font més directa i segura per accedir a documents en les llengües originals.

La constitució dels equips de treball específics per a cada una de les bibliografies incentiva la participació de bibliotecàries amb una llarga experiència amb els col·lectius de les cultures tractades. La llista és llarga: Maria Font, directora de la Biblioteca Can Peixauet, de Santa Coloma de Gramanet (Xina); Maria Josep Fontova, directora de la Biblioteca de la Barceloneta (Àsia meridional); Irene Feliu, directora de la Biblioteca de Canet de Mar (Japó); Rosa

©istockphoto/Ryan Lane

M. Fusté, directora de la Biblioteca de Cambrils (Vietnam, Corea i Tailàndia); Viqui Domingo, de la Biblioteca pública de Salou; Belén Santamaria i Ingrid Reyné, de la Biblioteca pública de Salt (Àfrica subsahariana); Alba Miró i Chahida Haddad Sadellah, del Consorci de Biblioteques de Barcelona (Magrib); Ana Isabel Ramos, de la Biblioteca Pública de Lleida, i Imma Rossell, de la Biblioteca de Nou Barris de Barcelona (Amèrica Llatina).

Els grups han comptat també amb la participació de bibliotecàries que treballen en centres especialitzats en les diverses cultures, com és el cas d'Oihana Montilla, directora de la Mediateca de Casa Àsia; de Cristina Borràs, directora de la Biblioteca de Casa Amèrica, i de Gladys Lopera, especialista colombiana col·laboradora de la xarxa de biblioteques i serveis de suport a la lectura de Comfenalco.

17. *Cultures de l'Orient I: bibliografia selectiva*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Subdirecció General de Biblioteques, 2009. També disponible a: <http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/Cultures_Orient.pdf>. *Cultures de l'Àfrica: bibliografia selectiva*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Subdirecció General de Biblioteques, 2010. També disponible a: <http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/cultures_africa.pdf>. *Cultures de l'Amèrica Llatina: bibliografia selectiva*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, Subdirecció General de Biblioteques, 2010. També disponible a: <http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/DGCC/Documents/Arxiu/SIS/Cultures_America_Llatina.pdf>.

Cultures de l'Àmerica Llatina, l'última bibliografia de la sèrie.

Com és costum, es va afegir a cada grup la perspectiva del mercat i dels hàbits de consum cultural que aportaven professionals de diferents empreses comercials: Teresa Segura, de la Llibreria Dismar, Tanit Taltavull, de la Llibreria Baibars, i Oriol Pastor, de la Llibreria La Central.

El tiratge de cada títol és de 2.100 exemplars, que es distribueixen d'acord amb els criteris ja exposats, tret de l'últim volum de la sèrie que es publica exclusivament en edició electrònica, fruit de les limitacions pressupostàries i del canvi d'estratègia en la línia editorial del Departament, que prioritza cada vegada més les publicacions digitals.

El volum dedicat a l'Àmerica Llatina, publicat a finals de 2010, és l'últim capítol de la sèrie de bibliografies temàtiques iniciada l'any 2006. La sèrie es tanca a partir d'aquesta data degut als ajustos pressupostaris i les prioritats del Servei de Biblioteques. La mesura afecta alhora la continuïtat de la majoria dels grups de treball en funcionament. Les perspectives de futur no són gaire clares, tot i així,

confiem que ben aviat es puguin reprendre nous projectes bibliogràfics destinats a obrir els fons de les biblioteques a la diversitat cultural que les envolta.

9. Cinc anys i dotze bibliografies més tard

Després de cinc anys i d'una llarga sèrie d'episodis bibliogràfics ha arribat el moment de fer balanç i valorar les lliçons apreses amb el desenvolupament del projecte impulsat des de la Subdirecció General de Biblioteques. Les propostes elaborades comparteixen un tret comú: el desig d'ampliar la diversitat cultural de l'espai bibliotecari amb la integració de temes i tipologies documentals allunyades fins aleshores de la centralitat bibliogràfica: dones i feminismes, còmics, cultura gai, lèsbica i transsexual, cinema, cultures del món, etc.

La realització del treball bibliogràfic, tal com s'ha posat de manifest, ha comptat amb un gran nombre de col·laboradors, especialistes i tècnics de diferents serveis bibliotecaris del conjunt del territori i, fins i tot, d'altres comunitats. La diversitat de veus i de fórmules de treball reunides al voltant de la taula, o connectades a través de la xarxa, ha permès contrastar perspectives i enriquir les propostes formulades amb el coneixement dels diferents àmbits professionals convocats. Al mateix temps, el treball ha aconseguit enllaçar i reforçar l'experiència i el coneixement generat a partir del treball quotidià de les biblioteques.

D'altra banda, la perspectiva bibliotecària ha rebut un reforç complementari. La realització de dues de les bibliografies projectades s'ha tancat amb la creació posterior de dos grups de treball especialitzats en cinema i en música, que s'han integrat a la dinàmica de treball del Servei d'Informació Selectiva (SIS).

El conjunt de la informació processada, bibliografia rere bibliografia, s'ha incorporat al SIS, tret dels recursos elec-

trònics, una tipologia documental que, hores d'ara, encara no té resolt el seu encaix dins de la base de dades bibliogràfica. Tret d'això, la resta de documents poden ser explotats per les biblioteques directament a través de l'espai de la base de dades i l'espai de cerca del SIS, que gràcies a aquest treball temàtic ha millorat significativament la diversitat cultural dels seus materials.

Els continguts i els procediments de treball seguits tenien un objectiu ben clar: donar suport a les polítiques de col·lecció de les biblioteques públiques de Catalunya. El pas següent seria conèixer l'impacte real de les propostes bibliogràfiques en el fons de les biblioteques. D'una banda, caldria fer una avaluació de l'increment de les col·leccions, i de l'altre, recopilar les iniciatives de promoció lectora endegades des dels diferents serveis bibliotecaris en relació als camps tractats. Malauradament, aquesta tasca resta pendent.

La introducció de l'última bibliografia editada es dirigia als professionals dels serveis bibliotecaris amb un motiu recurrent al llarg dels cinc anys de l'experiència:

Com sempre, us recordem que la vostra col·laboració és imprescindible per arrodonar un projecte destinat a integrar en el fons de les biblioteques la diversitat cultural que ens envolta.

De fet, és el motiu que s'ha anat repetint des del primer número de la sèrie i que dóna sentit al projecte bibliogràfic de suport als serveis bibliotecaris:

...seguir el fil d'una tradició amb una de les competències que tenen a l'abast: la construcció d'itineraris diversos del coneixement i de la lectura.

Bibliografia

CALENGE, Bertrand. *Bibliothèques et politiques documentaires à l'heure d'Internet*. Paris: Éditions du Cercle de la Librairie, 2008.

LLOBET, Jordi. «El fons de la biblioteca: perspectives i horitzons». *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 27 (desembre 2011) <<http://www.ub.edu/bid/27/llobet1.htm>>.

MELOT, Michel. *La sabiduría del bibliotecario*. Vitoria-Gasteiz: Gobierno Vasco. Departamento de Cultura, 2006.

PALMER, Martin. «Bibliotecas públicas, líderes de la sociedad digital». En: *V Congreso Nacional de Bibliotecas Públicas, Gijón, 2010*. Madrid: Ministerio de Cultura, Subdirección General de Coordinación Bibliotecaria, 2010 <<http://hdl.handle.net/10421/4963>>.

PETIT, Michèle. *Lecturas: del espacio íntimo al espacio público*. México, D.F.: Fondo de Cultura Económica, 2001.

Crònica professional

Un viatge ple de veus: un projecte de foment
de la lectura en retrospectiva
(unviatgepledeveus.gencat.cat)

Un viatge ple de veus: un projecte de foment de la lectura en retrospectiva (*unviatgepledeveus.gencat.cat*)

Juana Casas Poves

Servei de Biblioteques del Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya
jasasp@gencat.cat

Maria de Vallibana Serrano

Assessora i directora de projectes culturals a Bingo!
gestio@mariadevallibana.com
maria@bingolab.net

www.mariadevallibana.com
www.bingolab.net.net

1. El preu d'innovar

La biblioteca pública no es un espai on es presta un servei als ciutadans, és el conjunt de serveis que s'hi presten. Alguns d'aquests serveis s'ofereixen exclusivament des d'un espai físic, d'altres s'ofereixen de forma simultània en l'espai físic i en el virtual, i també en trobem que només tenen sentit en l'entorn virtual. Els serveis i projectes virtuals de la biblioteca es regeixen per uns paràmetres diferents de les altres activitats del centre: estan dirigits als usuaris virtuals de la biblioteca, que en poden ser o no usuaris dels serveis físics, i es gestionen de forma diferent que els serveis presencials (diferent metodologia, diferent canal de comunicació i relació amb l'usuari real i potencial, diferent llenguatge...).

Aquestes accions virtuals tenen valor i sentit per elles mateixes (són coherents amb les línies d'actuació de la biblioteca) i no s'han d'entendre com un complement a l'activitat presencial.

Un viatge ple de veus es va concebre com una activitat virtual, dirigida a un públic lector i consumidor de productes culturals online, però es va gestionar pensant en la biblioteca física i els seus usuaris. Equivocar-se és, sovint, el preu d'innovar...

1. Home de la web *Un viatge ple de veus*

2. Panell de lectors a la web *Un viatge ple de veus*

2. El visitant té veu

El 2005 el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya va començar a treballar en un projecte de producció pròpia que volia superar el concepte, fins llavors tradicional, d'acció de dinamització de la lectura a les biblioteques públiques. L'estratègia seria donar al receptor un paper actiu, de forma que amb la seva interacció contribuís a l'enriquiment i evolució del projecte; usar nous formats per al desenvolupament de les accions; captar nous públics a través de propostes innovadores; i respondre al nou paradigma social i tecnològic i als nous tipus de lectors.

En aquell moment, el Sistema de Lectura Pública de Catalunya estava format per 324 biblioteques (11 de les quals eren bibliobusos) que presentaven forts contrastos, tant pel que fa al seus entorns (rurals i urbans) com a les característiques dels equipaments. Nous usuaris s'acostaven a les biblioteques i s'hi reflectia l'augment de la població estrangera que a Catalunya, aquell any, superava l'11% de

mitjana¹. En els programes de promoció de la lectura hi havia poques propostes basades en les TIC i predominaven les accions clàssiques (clubs de lectura, hores del conte, exposicions en formats tradicionals, presentacions de llibres, etc.).

La penetració de les TIC estava en marxa: el 54,8% de catalans de més de 15 anys utilitzava l'ordinador², acabava de néixer la web 2.0 i els blocs n'eren l'eina més popular en tant espai col·laboratiu on els lectors hi podien deixar els seus comentaris. La concepció i l'ús d'Internet com entorn de comunicació i relació entre les persones no estava, ni de bon tros, tan estès com en l'actualitat. Existien alguns entorns web on comunitats d'usuaris compartien interessos, però encara faltava un any perquè Facebook obrís les seves portes i dos per a la seva versió en castellà. Twitter hauria d'esperar el 2009 per tenir-la.

El 100% de les biblioteques públiques catalanes disposava d'OPAC web, el 97% oferia accés públic a Internet i el 52% comptava amb web pròpia³, majoritàriament estàtica i informativa, sense un espai col·laboratiu. La temença dels serveis públics al no control i als comentaris inapropiats portava que la participació de l'usuari, quan es feia, es fes «amb reserves», requerint sovint l'aprovació dels continguts i de la seva publicació. La comunitat d'usuaris virtuals de les biblioteques era tan reduïda com els serveis virtuals que es prestaven; les biblioteques estaven molt abocades al servei presencial i les TIC continuaven sent vistes més com un complement que com un canal per oferir nous serveis amb entitat pròpia.

S'intuïa que la participació a la xarxa seria una gran eina per compartir recomanacions: l'usuari com a prescriptor. Calia aprofitar aquest potencial, arriscar en la cerca de nous canals per promoure la lectura, malgrat la manca de

referents o experiències similars anteriors de les quals aprendre.

Les eines que hi havia a l'abast eren limitades (web/bloc), els usuaris potencials escassos (adult, lector, usuari de biblioteca i avesat en l'ús de les noves tecnologies) i el personal de les biblioteques sovint poc entusiasta de les TIC.

En aquest context *Un viatge ple de veus* va néixer amb moltes ambicions i amb grans reptes: elaborar una proposta de foment de la lectura que situés l'usuari de les biblioteques com a protagonista i mostrar-ne la diversitat, promoure obres clàssiques de la literatura universal, generar informació amb valor afegit, arribar a totes les biblioteques i tots els usuaris, usar els espais virtuals i els presencials i també, el repte d'innovar.

3. La dinamització passa a l'acció

El projecte va prendre forma d'exposició interactiva que es va dur a terme entre el juny de 2006 i el maig de 2007. Es va basar en una selecció de quaranta obres de la literatura universal de viatges i en la metàfora de la lectura com a viatge. L'exposició virtual contenia quaranta filmacions de la lectura d'un fragment literari a càrrec d'usuaris de les biblioteques públiques i persones destacades de la societat catalana. Cada filmació s'associava a un títol de literatura de viatges, es complementava amb informació de l'obra, de l'autor i es vinculava al catàleg col·lectiu de les biblioteques públiques de Catalunya.

L'exposició a la web per si sola no podia funcionar sense una campanya de promoció. Per això es va dur a terme una complexa proposta de comunicació a 86 biblioteques públiques, que incloïa elements gràfics (cartells, adhesius, pòsters a

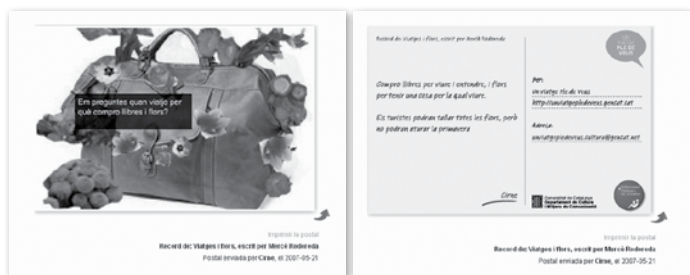
1. Idescat. *Població estrangera: evolució* [en línia] <<http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=0>> [Consulta: 23/07/2012].

2. Idescat. *Ús d'ordinador i d'Internet. Comarques i àmbits* [en línia] <<http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=621&t=2005&x=7&y=9>> [Consulta: 23/07/2012].

3. Gobierno de España. Ministerio de Cultura. *Estadística 2005: bibliotecas públicas españolas* [en línia] <<http://www.calameo.com/read/0000753351e592791ff68>> [Consulta: 23/07/2012].

les biblioteques, panells), elements audiovisuals i exposició bibliogràfica. Es va acompanyar d'un programa de dinamització amb accions dissenyades específicament, dins el qual es van realitzar 85 activitats presencials a les biblioteques.

La dinamització virtual es feia a través d'un bloc, d'un butlletí informatiu i d'altres eines que afavorien la participació dels visitants (118.950 visitants durant els 11 mesos que va estar activa), i que eren actualitzades setmanalment per un dinamitzador *online*. Crear comunitat virtual i gestionar la promoció i comunicació a la xarxa a través d'un dinamitzador (o el que s'anomenaria avui dia un *community manager*) era ja una aposta de futur. Una aposta arriscada tenint en compte que les biblioteques públiques catalanes no disposaven d'una comunitat virtual de seguidors perquè la comunicació *online* i els serveis virtuals eren molt incipients.

3. Postal de viatge literari creada des d'*Un viatge ple de veus*

4. Elements de comunicació d'*Un viatge ple de veus*

5. Actuació dels *viatjants de viatges*, dinamitzadors presencials del projecte

Si l'aposta estava ben orientada, no ho estava la comunicació: es va realitzar la promoció des dels espais de la biblioteca pública cap a la l'exposició virtual, i no des d'Internet cap a l'exposició virtual. En comptes de concentrar els esforços a difondre l'exposició a un públic lector, adult, usuari actiu de la biblioteca pública i usuari de les TIC, hauria estat més efectiu focalitzar el públic objectiu dins dels consumidors de productes culturals a través de les TIC. És a dir: buscar els visitants entre els usuaris de mitjans digitals, no entre els usuaris de les biblioteques!

En aquest cas la difusió de l'activitat no s'hauria fet des de les biblioteques, sinó des d'aquells entorns de la xarxa on podríem trobar el públic objectiu de l'exposició (l'any 2005 potser l'hauríem trobat entre els clients de llibreries virtuals, lectors de blocs o revistes electròniques de literatura, participants de fòrums virtuals de viatges o entre els alumnes de l'única universitat a distància que funcionava a Catalunya). La dinamització hauria estat dirigida als visitants de l'exposició, tot cercant la fidelització i la participació activa, creant una comunitat d'usuaris de l'exposició, que esdevingués el caldo de cultiu de futures activitats i serveis virtuals de les biblioteques públiques.

4. Els usuaris virtuals són usuaris reals

Actualment, bona part de les biblioteques públiques ha anat creant els seus entorns de comunicació virtual, iniciant projectes i serveis *online* i, dia a dia, va consolidant les seves xarxes i comunitats. Però les biblioteques no tenen per què limitar-se exclusivament als seus seguidors: de la mateixa manera que la biblioteca sempre ha cercat aliances per ampliar la seva repercussió i arribar a nous públics, pot aliar-se amb altres institucions que disposin d'entorns socials *online* (teatres, centres cívics, museus...). Les biblioteques públiques han d'aprofitar els recursos existents a la xarxa, intensificar l'ús de les TIC, tant per fomentar la lectura, difondre les seves activitats, com per arribar a nous usuaris que potser mai trepitjaran l'espai físic de la biblioteca però sí faran ús dels seus serveis.

©istockphoto/Courtney Keating

...buscar els visitants entre els usuaris de mitjans digitals, no entre els usuaris de les biblioteques!

Un viatge ple de veus va iniciar precoçment aquest camí i, si bé va haver de superar esculls i dificultats, el viatge que va emprendre anava en la bona direcció.

Més informació sobre *Un viatge ple de veus*

CASAS POVES, Juana; SERRANO, Maria de Vallibana. «Internet, un aliado para la promoción de la lectura. La experiencia de *Un viatge ple de veus*» [en línia], dins *III Congreso Nacional de Bibliotecas Públicas. Murcia, 29, 30 de noviembre y 1 de diciembre de 2006*. [S.l.]: Ministerio de Cultura, 2006, p. 408-416 <<http://biblioteca.larioja.org/files/LaBP.pdf>> [Consulta: 23/07/2012].

CASAS POVES, Juana; SERRANO, Maria de Vallibana. «El rep-te de la dinamització *online* a les biblioteques públiques: l'experiència d'*Un viatge ple de veus*» [en línia], dins *11s Jornades Catalanes d'Informació i Documentació* <<http://>

www.cobdc.org/jornades/11JCD/actes11jcid/posters/pag_649.pdf> [Consulta: 23/07/2012].

CASAS POVES, Juana. «*Un viatge ple de veus*, exposició interactiva en las bibliotecas públicas de Catalunya» [en línia], *Correo bibliotecario*, núm. 95 (2007), p. 22 <<http://www.mcu.es/correobibliotecario/index.php/cb/article/view/126/111>> [Consulta: 23/07/2012].

Un viatge ple de veus: expo interactiva a les biblioteques públiques de Catalunya. Barcelona: Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, DL 2008, 103 p.

«Un viatge ple de veus» [en línia], dins *Literatura exposada: catàleg d'exposicions literàries*. [S.l.]: Institució de les Lletres Catalanes, 2001 <<http://www.literaturaexposada.cat/un-viatge-ple-de-veus>> [Consulta: 23/07/2012].